

Bilaga 1.3 Blankett för rapportering av miljöprogrammets delmål där MHN har eget eller delat uppföljningsansvar

Uppföljning av Stockholms miljöprogram 2012-2015

En mer detaljerad rapport med diagram och kommentarer till indikatorer redovisas som bilaga 5.

Nämnd:

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Beskriv nämndens arbete med delmålet, var gärna kortfattad och koncis- mellan 1000 och 1800 tecken inklusive blanksteg. Nämndens beskrivning av arbetet med delmålet bör exempelvis innehålla följande delar:

- Hur har nämnden arbetat under 2014 med delmålet?
- Nämnden prognos för delmålet 2012-2015?
- Vilka är de viktigaste åtgärderna för att nå måluppfyllelse?
 - Nyckelaktörer/samarbetspartners
- Vad krävs (eller saknas) för instrument för att nå måluppfyllelse?
- Indikatorernas effektivitet/lämplighet

Delmål:

1.2 Stadens egna fordon ska vara miljöbilsklassade och köras på förnybart bränsle, och av stadens upphandlade transporttjänster ska miljöfordonsandelen öka

Målet bedöms uppfyllas Helt (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- Motorfordon som stadens nämnder och styrelser själva äger eller leasar ska vara miljöbilar enligt den definition som antagits av kommunfullmäktige. Utrycknings- och specialfordon är undantagna.
- Tankningsgraden av förnybart bränsle bör vara minst 85 % och delmålet avser de miljöbilar som kan gå på miljöbränsle (E85-bilar, fordonsgasbilar, laddhybridbilar).
- Upphandlade transporttjänster bör till minst 55 % utföras med miljöfordon.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås helt under programperioden 2012-2015.

Sedan januari 2013 gäller en ny miljöbilsdefinition. Utsläppsgränsen har skärpts samtidigt som hänsyn också tas till fordonets vikt. Det betyder att kraven skärps på små bilar men också att en del större som inte tidigare godkänts som miljöbilar nu kan kvala in. Den nya riktgränsen är 95 gram koldioxid/km för fossilbilar och 150 gram/km för fordon som körs på gas och etanol. Men i praktiken är utsläppsgränsen lägre för lättare bilar och högre för tyngre enligt en formel.

Av alla fordon staden har köpt eller ingått leasingavtal för under 2014 är 90 procent miljöfordon. Tidigare har staden nått nästan 100 procent. Staden har införskaffat ett antal gaslastbilar, som inte klarade miljöbilsdefinitionen. Stadens egen fordonsflotta, specialfordon undantagna, utgörs idag till 97 procent av miljöfordon, d.v.s. att fordonet definierades som en miljöbil vid inköpstillfället. Andelen elbilar och laddhybrider i stadens flotta ökar stadigt och låg 2014 på 13 procent, vilket är en ökning mot föregående år då utfallet var 9 procent.

Målet att tankningsgraden ska ligga på 85 procent miljöbränsle bedöms uppnås. Målet är redan i dag uppfyllt med ett utfall om 91 procent för etanol och 85 procent för fordonsgas. Ännu finns ingen metod för mätning av andel el i laddhybriderna.

Målet att minst 55 procent av Stadens upphandlade transporttjänster ska utföras med miljöfordon saknar system för uppföljning med särskild indikator. Miljö- och hälskyddsnämnden arbetar kontinuerligt med att ställa relevanta miljökrav i varje central transportupphandling i staden. Servicenämnden arbetar också med att ta fram miljökrav för upphandlingar. Miljö- och hälskyddsnämnden fungerar som rådgivare dels för Servicenämnden, men också för andra nämnder och styrelser i vissa av deras egna upphandlingar där transporter är inkluderade.

Alla godstransporter och entreprenader som upphandlas av Stockholms stad eller aktör med fullmakt från staden har idag miljökrav på fordonen för att reglera utsläppen av NOx och partiklar. I trafiknämndens upphandlingar av avfallstransporter (numera Stockholm Vatten Avfall) ingår sedan lång tid miljökrav även för utsläpp av klimatgaser genom att ställa krav på att förnybara drivmedel ska användas för en viss andel av transporterna. Insamling av hushållssopor sker t. ex. med förnybara drivmedel. För personbilar har under senare år i flera fall ställts krav på miljöfordon samt andel transportsträcka med miljöbränsle. Under 2014 har staden fortsatt att formulera krav på tunga miljöfordon i pågående upphandlingar.

Kraven på miljöbränsle och miljölastbilar anpassas till varje upphandling utifrån transportbehovet och hur stor upphandlingen är. Generellt kan sägas att kraven successivt skärps vid varje förnyad upphandling. För persontransporter med personbil kräver staden numera alltid 100 procent miljöbilar för de sträckor som körs för staden. För godstransporter ställer staden krav, anpassat för varje upphandling och antal transportfordon. Exempelvis en flotta med 15-16 procent miljöfordon i Stadens senaste livsmedelsupphandling.

Generella krav på förnybart bränsle för de fordon som kan drivas med sådant är 80 procent för personbilar. Staden arbetar också med en allt bättre och tydligare uppföljning av sina upphandlingar.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
1.2.1	Andel miljöbilar i stadens fordonspark inkl. leasade fordon exkl. utrycknings- och specialfordon.	100 %	97 %
1.2.2	Andel miljöbränsle i stadens miljöbilar	85 %	Etanol 91 % Fordonsgas 85 %
1.2.3	Andel av de bilar som Stockholms Stad köpt/leasat varje år, som är miljöbil vid det aktuella anskaffningstillfället.	100 %	90 %
1.2.4	Andel av stadens upphandlade transporter som är miljöbilsklassade		Se kommentar ovan

Delmål:

1.3 Miljö kvalitetsnormerna för luft ska uppnås

Målet bedöms uppfyllas **Delvis** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- Halterna av partiklar (PM10) ska klara normvärdet 50 µg/m³ och får överskridas högst 35 dygn per år. Verksamma åtgärder för att minska partikelhalterna är bränslesnål körning och användning av dubbfria vinterdäck som minskar direktmissionen av slitagepartiklar från vägbanan. Andra åtgärder är hastighetssänkning, bättre halkbekämpning och renhållning.
- Halterna av kvävedioxid ska klara gränsvärdet 60 µg /m³. För att miljö kvalitetsnormen ska klaras får gränsvärdet inte överskridas mer än 7 dygn per år.

Miljö- och hälskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås när det gäller PM10 men inte när det gäller kvävedioxid under programperioden 2012- 2015.

PM10-normen klarades i innerstaden 2014 tack vare trafikkontorets omfattande dammbindningsåtgärder. Normen överskreds med minsta möjliga marginal vid mätstationen på Essingeleden. Där medför den stora trafikmängden i relativt hög hastighet en hög direkt emission av slitagepartiklar i förhållande till innerstadsgator i Stockholm. På Essingeleden kan dammbindning inte heller utföras lika frekvent som på innerstadsgator på grund av halkrisken.

Att PM10-halterna generellt sett har minskat de senaste åren beror förutom dammbindningsåtgärder även på att dubbdäcksandelen har minskat. Samtidigt varierar halterna mellan åren på grund av meteorologiska förhållanden. År 2015 har inletts med snöfria vägbanor relativt tidigt på året. Trafikkontoret vidtar även fortsättningsvis omfattande dammbindningsåtgärder på drygt 30-talet gator i innerstaden. Mycket talar alltså för att Miljökvalitetsnormen kommer att klaras i Stockholms innerstad och på Essingeleden år 2015.

För kvävedioxid har halterna minskat mycket sedan början på 90- talet men inte tillräckligt för att nå miljökvalitetsnormerna i gatunivå. Länsstyrelsens fastställda åtgärdsprogram för kvävedioxid från år 2012 bedöms inte vara tillräckligt för att normen ska klaras kommande år. Den kraftiga ökningen av dieselfordon kan dessutom leda till att halterna ökar. För att klara normen vid samtliga mätstationer krävs åtgärder som minskar trafiken i staden. Höjd trängselskatt samt trängselskatt på Essingeleden från och med 1:a januari år 2016 är en positiv åtgärd som kan minska trafiken. Staden har också önskat en möjlighet att kunna införa miljözon för lätta lastbilar och personbilar. Utökad efterlevnad av nuvarande miljözoner för tunga fordon är även ett steg i rätt riktning. Miljökvalitetsnormen för dygnsmedelvärdet är redan överträdd i Stockholm för år 2015.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
1.3.1	Antal dygn där dygnsmedelvärdet för kvävedioxid (NO ₂) överskrider 60 µg/m ³	7 dygn	51 dygn (Hornsgatan)
1.3.2	Antal dygn där dygnsmedelvärdet för partiklar (PM 10) överskrider 50 µg/m ³ .	35 dygn	36 dygn (Lilla Essingen)
1.3.3	Andel personbilar med dubbdäck i Stockholmsområdet.		Hornsgatan 27 % Infartstrafik 44 %

Delmål:

1.6 Nya personbilar som säljs ska till minst 20 procent vara miljöbilar. 10 procent av nyregistrerade tunga fordon ska vara miljölastbilsklassade. Försäljningen av miljöbränslen ska uppgå till 16 procent.

Målet bedöms uppfyllas Delvis (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Staden ska verka för att det ska bli enklare att köpa och ladda elbilar. Stadens arbete har lagt en grund för utvecklingen av en infrastruktur för miljöbränsle och laddstolpar och ett utbud av miljöbilar.*
- *Försäljningen miljöbränslen ska öka och insatser för att öka antalet tankstationer med alternativa bränslen ska prioriteras.*

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis under programperioden 2012-2015.

20 procent miljöbilar

Sedan januari 2013 gäller en ny miljöbilsdefinition (se delmål 1.2). Andelen nyregistrerade miljöbilar i Stockholms län var nästan 22 % vid 2014 års utgång. Målet är alltså just nu uppnått. Det som talar för att målet uppnås är att fler miljöbilsmodeller introduceras på marknaden. Det som kan tala emot är att det råder en oklarhet kring vilka styrmedel som ska gälla. Eftersom de specifika incitamenten för biodrivmedelsdrivna bilar har tagits bort utgör snåla dieslar en stor andel av miljöbilsantalet, cirka 65 procent för 2014. Positivt är stadens miljöfordonstrategi som bedöms stärka miljöbilsarbetet och förtydliga ansvaret inom staden. Trafikkontoret har dessutom i uppdrag att ta fram en strategi för en fossilfri fordonsflotta och staden har en nyligen tillsatt klimatgeneral som ska leda framtagande av strategier för stadens energi och klimatarbete efter 2015. Samtidigt är stadens rådighet relativt begränsad. För att miljöbilsandelen ska kunna öka snabbare de närmaste åren behöver regeringen ta fram fler konkreta verktyg för kommunerna utifrån statens utredning om fossilfri fordonstrafik 2050.

10 procent miljölastbilar

2012 års andel nyregistrerade miljölastbilar i Stockholms län låg på sju procent men var en engångsföreteelse som kan härledas till att en större organisation bytte ut hela sin fordonsflotta. Under år 2013 och 2014 var andelen åter nere på nivåer kring fyra procent. Brist på styrmedel för miljölastbilar, både för själva fordonen men också för drivmedelsinfrastruktur samt hög sårbarhet kring nyinvesteringar gör att det sannolikt blir svårt att nå målet om tio procent inom ett år. Verktyg som används för att målet ska uppnås är ett allt större fokus på miljökrav i transportupphandlingar, både i Stockholms stad och också i andra organisationer, men det är tveksamt om utvecklingen går tillräckligt fort för att målet ska uppnås till 2015. Staden arbetar under 2015 vidare med att kommunicera erfarenheter från Cleantruckprojektet, som har förmedlat bidrag till åkerier som investerat i miljölastbilar.

16 procent miljöbränslen

I dagsläget är det möjligt att tanka förnybart bränsle på 97 procent av tankställena inom Stockholms stad. Staden för samtal med oljebolagen i syfte att få till stånd flera nya tankställen för förnybart drivmedel för tunga fordon. År 2013 låg andelen sålt miljöbränsle på 17 procent av drivmedelsförsäljningen i länet. Målet att nå 16 procent till 2015 bedöms möjligt att nå, men framtiden är osäker. Positivt är att allt fler biodrivmedel introduceras på marknaden (bland de senaste HVO, en biodiesel). Men samtidigt finns en osäkerhet kring vilka regler som ska gälla för biodrivmedel.

Eventuellt kommer framtida kvotpliktsregler att införas och det finns ett beslut om att Sveriges skatteundantag för biodrivmedel löper ut vid årsskiftet. Försvinner skatteundantaget kommer höginblandad etanol samt biogas att prismässigt konkurreras ut. Biodiesel har fortfarande möjlighet att öka, men kommer bli dyrare. Låginblandade biodrivmedel kan regeringen tvinga fram genom en kvotplikt. Det pågår just nu en kvotpliktsutredning. Men samtidigt finns risk att en kvotplikt kommer att innebära att andelen biodrivmedel som låginblandas i bensin och diesel kommer att sjunka på

riksnivå. I Stockholm bedöms andelen dock fortsätta att öka något på grund av att bensinbolagen prioriterar en högre inblandning i Stockholmsområdet.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
1.6.1	Andel av de nya personbilar som säljs som är miljöbilar i Stockholms län.	20 % (2015)	21 %
1.6.2	Andel miljöbränsle i Stockholms län.	16 % (2015)	17 % (2013)
1.6.3	Antal miljöbilar i trafiken i Stockholms län.		156 714 st
1.6.4	Andel tankställen med miljöbränslen		97 %
	Andel miljölastbilar i försäljningen av nya tunga lastbilar i Stockholms län	10 % (2015)	4 %

Delmål:

1.7 Trafikbullret utomhus ska minska

Målet bedöms uppfyllas **Helt** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- Trafikbullret mätt som årsmedelvärde vid mätpunkterna ska minska. Delmålet inriktar sig på åtgärder som minskar ljudalstringen. Det kan till exempel handla om trafikstyrning, hastighetsreglering, informationsinsatser, användande av lågbullrande däck, minskad dubbdäcksanvändning, ljuddämpande arkitektur och stadsbyggnad eller byte av vägbeläggning. Staden ska beakta bulleraspekter när hastighetsbegränsningar beslutas.
- Staden ska ta hänsyn till bullerproblematiken vid integrering av verksamheter och trafik i bostadstäta områden.
- Staden ska genomföra insatser för att minska trafikbuller i anslutning till skolor och förskolor.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås helt under programperioden 2012-2015.

Staden har utarbetat ett förslag till femårigt åtgärdsprogram i enlighet med förordningen om omgivningsbuller. Programmets genomförande kommer att medverka till att målet uppfylls. Bland annat ska ljudmiljön i fem rekreatiomsområden förbättras till 2018.

Viktiga åtgärder för att nå målet är bullerdämpande vägbeläggningar, åtgärder i den fysiska planeringen samt satsningar på skärmar och vallar.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
1.7.1	Årsmedelvärde för bullernivån i Observatorielunden.		53,1 Leq
1.7.2	Årsmedelvärde för bullernivån på Sveavägen.		65,3 Leq

Delmål:

2.3 Andelen ekologiska livsmedel som staden köper in ska uppgå till minst 25 procent

Målet bedöms uppfyllas **Helt** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- Vid upphandling av måltider och eller måltidsverksamhet till förskola, skola, äldreomsorg med flera verksamheter ställs krav på minst 25 % ekologiska livsmedel.
- De upphandlande enheterna, i upphandling och under löpande avtalsperiod, ställer krav på redovisning från leverantören av andelen ingående ekologiska livsmedel i de producerade måltiderna. Kontering ska ske i stadens ekonomisystem.
- Miljöstyvningsrådets kriterier för hållbar upphandling ska vara styrande när staden köper in och upphandlar livsmedel.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås helt under programperioden 2012-2015.

Inköpen av ekologiska livsmedel inom kommunorganisationen ökade med fyra procentenheter mellan 2013 och 2014 och är nu uppe i 23 procent. Fortsätter ökningen i samma takt uppnås målet under 2015.

Nya avtal för livsmedelsinköp började gälla i januari och februari 2015. Staden har i dessa avtal valt att endast upphandla ekologiska livsmedel i vissa varugrupper, till exempel mjölk, fil, yoghurt, ägg, köttbullar, pannbiffar, ris och vissa frysta grönsaker som broccoli och majs. På så sätt ökar volymerna och vi kan få ned priset jämfört med om vi både upphandlar samma vara ekologiskt och konventionellt. Utöver dessa obligatoriska ekovaror finns fler ekologiska alternativ i de nya livsmedelsavtalen

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
2.3.1	Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	25 % (2015)	23 %

Delmål:

2.4 Spridningen av miljö- och hälsofarliga ämnen från hushåll, handel, byggande och andra aktörer i Stockholm ska minska

Målet bedöms uppfyllas (ej/delvis/helt)

Stockholm Vatten ansvarar för uppföljningen av delmålet. Nedan redovisas utfallet av de indikatorer som miljöförvaltningen följer kontinuerligt.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2013	Utfall 2014
2.4.1	Andel av sex utvalda metaller som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam		83 %
2.4.2	Andel av elva utvalda organiska ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam		82 %

Delmål:

3.1 Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst 10 procent

Målet bedöms uppfyllas Helt (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Minskningen med minst 10 procent avser i jämförelse med år 2011.*
- *I Stockholms åtgärdsplan för klimat och energi beskrivs åtgärder som stödjer målet. Även stadens Grön IT-strategi kan i tillämpliga delar bidra till att målet nås.*

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås helt under programperioden 2012-2015.

Energianvändningen per kvadratmeter i stadens byggnader har minskat med 8,7 procent (klimatkorrigerat) mellan 2011 och 2014 vilket är i linje med nödvändig effektiviseringstakt utifrån målsättningen för 2015.

Den totala volymen inköpt energi för byggnader och verksamheter, men exklusive drivmedel till fordon, har minskat med 8,3 procent mellan 2011 och 2014. Elanvändningen har dock inte minskat under programperioden.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
3.1.1	Energianvändning per m ² /år i stadens nämnder och styrelser	178 kWh/m ² (2015)	180 kWh/m ²
3.1.2	Energianvändning för värme och varmvatten i stadens byggnader och anläggningar	1943 GWh (2015)	1981 GWh

Delmål:**3.2 Upphandlad el i stadens egna verksamheter ska uppfylla kraven för miljömärkning**

Målet bedöms uppfyllas Helt (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Upphandling av el ska följa miljöstyrningsrådets föreskrifter motsvarande nivå 2-3. Stadens upphandling av el ska stödja miljökvalitetsmålen om begränsad klimatpåverkan, frisk luft och bara naturlig försurning. Detta innebär att stadens upphandlingar ska leda till minskade utsläpp av växthusgaser, luftföroreningar samt minskad förbränning av fossila bränslen.*

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås helt under programperioden 2012-2015. Målet uppnåddes redan 2012. Sedan dess köper samtliga nämnder och bolag uteslutande miljömärkt el. Stockholm Vatten och trafikenämnden handlar ursprungsmärkt vattenkraft vilket kan jämföras med Miljöstyrningsrådets kriterier.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
3.2.2	Andel miljömärkt el		100 %

Delmål:**3.5 Staden ska verka för att utsläppen av växthusgaser minskar till högst 3,0 ton CO₂e per stockholmare.**

Målet bedöms uppfyllas Helt (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Nettoutsläppen av växthusgaser från fjärrvärmesystemet behöver reduceras med 50 procent.*
- *Energianvändningen i fastighetsbeståndet i hela staden behöver minska med 5 procent genom energieffektiviseringar.*
- *Koldioxidutsläppen från trafiken behöver minska med 15 procent till år 2015 jämfört 2011. Ökade ansträngningar behövs för att minska transporter som drivs med fossila bränslen.*

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås helt under programperioden 2012-2015.

Växthusgasutsläppen i Stockholm beräknades till 3,2 ton per invånare för 2011. Beräkningar baserade på delvis preliminär statistik ger 2,9 ton per invånare för år 2013, vilket är i linje med målet för 2015. Även år 2012 låg växthusgasutsläppen lägre än målet, 2,8 ton per invånare.

Den enskilt viktigaste åtgärden är att fasa ut fossilbränsleanvändningen i fjärrvärmesystemet med hjälp av inblandning av biobränslen. Måluppfyllelsen är även beroende av att andra mål i miljöprogrammet uppnås. Det är viktigt att energieffektiviseringar i fastigheter genomförs, både i stadens egna fastigheter och i det övriga fastighetsbeståndet. Utöver bostadssektorn är det viktigt att öka andelen kollektivtrafikresenärer och minska andelen fossilt drivna transporter.

Stockholms stad har ett långsiktigt mål att vara fossilbränslefritt till år 2050. Kommunfullmäktige har beslutat om en Färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050. Målet ska tidigareläggas till att bli fossilbränslefritt redan till 2040. Under 2014 har kommunfullmäktige också beslutat om Fossilbränsleoberoende organisation 2030. En förutsättning för att målet ska uppfyllas är att utsläppen av växthusgaser minskar med i snitt 2,5 procent per år, eller med 10 procent under programperioden.

Fortum värme investerar stort i ett nytt bioeldat kraftvärmeverk i Värtan som beräknas tas i drift 2016. Detta ger möjlighet att halvera koldioxidutsläppen från Värtaverken.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall
3.5.1	Utsläpp av växthusgaser per invånare		3,2 ton/inv 2011 3,0 ton/inv 2012 2,9 ton/inv 2013 (preliminär)
3.5.2	Växthusgasutsläpp per stockholmare från transporter i Stockholm.		1,2 ton/inv 2013

Delmål:**4.1 Mark- och vattenområden som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden ska stärkas och utvecklas**

Målet bedöms uppfyllas Delvis (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Intrång i oersättliga funktioner undviks.*
- *Områden med högst värde skyddas. Skydd enligt miljöbalken bör användas för de högsta värdena. Andra sätt att skydda är enligt plan- och bygglagen, med till exempel områdesbestämmelser eller detaljplan.*
- *Åtgärder för att stärka funktioner i och mellan områden görs i samband med planering.*
- *Intrång i kompenserbare områden inom den särskilt betydelsefulla strukturen ersätts, i första hand lokalt med likvärdig funktion, i andra hand på annan plats med likvärdig funktion för stadens gröna kvaliteter. Detta föregås av en ekologisk undersökning för att bedöma påverkan, anpassningsmöjligheter och möjliga förstärkningar.*

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis under programperioden 2012-2015.

Den ekologiskt särskilt betydelsefulla delen (ESBO) av stadens grön- och blåstruktur utgör drygt 9 000 hektar, och dess grönyta motsvarar ca 63 procent av kommunens totala grönyta. 2014 ianspråkto 3,4 hektar av ESBO för bostadsbebyggelse, enligt stadsbyggnadskontoret. Under mätperioden 2010-2014 har i genomsnitt 2,9 hektar per år åtgått.

Miljöförvaltningens analys av långsiktiga förändringar i ESBO-strukturen, som omfattar perioden 1998-2012, räknar även med exploatering för verksamheter och infrastruktur. Enligt förändringsanalysen låg c:a en femtedel av den exploaterade grönytan inom ESBO. 113 hektar togs under perioden i anspråk, i genomsnitt c:a åtta hektar per år. Av dessa var närmare hälften s.k. ekologiska kärnområden, vars funktion är svårast att kompensera. I båda undersökningarna syns en ökning av exploateringstakten inom ESBO.

Arbetet med skydd av värdefulla naturområden fortsätter och förslag till tre nya naturreservat gick ut på samråd 2014: Älvsjöskogen, Årstaskogen-Årsta holmar och Kyrkhamn. Beslut om de nya reservaten har ännu inte fattats av kommunfullmäktige. 2014 upphävdes omkring fyra procent av Hansta naturreservat för att medge utbyggnad av Förbifart Stockholm.

Förstärkningsåtgärder har utförts främst för groddjur, för vilka två grodtunnlar och 13 dammar anlagts sedan 2011, den senaste dammen under 2014. Bevarandestatusen för den i Stockholm hotade arten större vattensalamander bedöms ha stärkts de senaste åren. Även den ovanliga fisken grönlång i Igelbäcken har fått förbättrade förutsättningar. Antalet fågelarter i kommunen har varit konstant de senaste åren.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
4.1.2	Antal naturligt förekommande fågelarter i bebyggd miljö		102 arter
4.1.3	Antal naturligt förekommande fågelarter i hela kommunen		173 arter

Delmål:**4.3 Intrång i övriga grön- och vattenområden bör minimeras och ersättas**

Målet bedöms uppfyllas **Ej bedömt** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Intrång i dessa områden bör minimeras och ersätts, i första hand lokalt med likvärdig funktion, i andra hand på annan plats med likvärdig funktion för stadens gröna kvaliteter.*
- *lanspråktaga grön- och vattenområden som saknar funktion för stadens gröna kvaliteter behöver inte ersättas.*

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har ännu inte tillgång till data för 2014 och gör därför ingen egen bedömning av måluppfyllnad, utan hänvisar till Exploateringsnämnden.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser ett utvecklingsbehov i stadens metodik för uppföljning och arbete med grönkompensation generellt. Begreppsdefinitioner behöver förtydligas och tillgängligheten till olika ekologiska underlag förbättras. Det behöver även tas fram en "katalog" av konkreta förslag till kompensationsåtgärder för olika värden och funktioner samt ett uppföljningssystem som visar i vilken grad förlorade kvaliteter har kompenserats. Dessa frågor kommer att ingå i arbetet med en strategi för ekosystemtjänster och grönytekompensation som inleds 2015 under exploateringskontorets ledning.

Delmål:**4.4 Vid förändringar i mark- och vattenområden ska dessa utformas för kommande klimatförändringar**

Målet bedöms uppfyllas **Delvis** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Stadens utbyggnad ska vara anpassad till att klara framtida höga havsnivåer på grund av ett förändrat klimat.*
- *Dagvattensystemen dimensioneras för att klara kraftiga regn och intensiva nederbördsperioder.*
- *Byggnader, gator och gårdar utformas och höjdsätts för att klara kraftiga regn och intensiva nederbördsperioder.*
- *Som komplettering till befintlig natur bör grönska och vattenmiljöer nyskapas. Miljöer utformas som hjälper till att utjämna climateffekter, bland annat med hjälp av trädplanteringar, och ger en utjämning och fördröjning av vattenflöden vid kraftiga regn. Vegetationsklädda ytor, som till exempel gröna tak och väggar och vattenytor som dammar, bäckar och diken, ger svalkande och skuggande effekter vid värmeböljor. Dagvattenlösningar bör integreras med ytor som planeras för rekreation och grönstruktur, och kan även ses som en resurs för exempelvis bevattning av gatuträd.*

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis under programperioden 2012-2015.

Staden arbetar med klimatanpassningsfrågor på flera sätt. En samordningsgrupp för klimatanpassning har bildats, som leds av stadsledningskontoret. En av gruppens huvuduppgifter är att ta fram en klimatanpassningsplan för Stockholms stad. Stadens översiktsplan "Promenadstaden" innehåller skrivningar om att beakta förändrade klimatförhållanden och att hantera dagvatten på ett

hållbart sätt. I mars 2015 antog kommunfullmäktige en ny dagvattenstrategi för Stockholm, där ett av målen är en "Robust och klimatanpassad dagvattenhantering".

Stockholm har även tagit fram ett förslag till strategi för utveckling av stadens parker och natur, "Den gröna promenadstaden", som är ett tillägg till Stockholms översiktsplan. Den gröna promenadstaden antogs av Stadsbyggnadsnämnden i december 2013 och planeras att tas upp i kommunfullmäktige i juni. Miljöförvaltningen har varit projektledare för projektet c/o City, där en vägledning för ekosystemtjänster i stadsplaneringen tagits fram 2014 som bl.a. anger metoder för att planera för ökad klimatanpassning. Exploateringskontoret har fått i uppdrag att tillsammans med berörda förvaltningar ta fram en strategi för ekosystemtjänster under 2015.

Inom stadsbyggnadsprojektet Norra Djurgårdsstaden har höjdsättning, dagvattenstrategi och grönytefaktor tagits fram för att klimatanpassa stadsdelen. Erfarenheterna från Norra Djurgårdsstaden används sedan i andra nybyggnadsområden i staden. När det gäller översvämningsrisken för Mälaren har Länsstyrelsen i mars 2015 beslutat om nya rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå för ny bebyggelse.

Under 2015 inleds arbetet med att utveckla fler indikatorer för klimatanpassning, inom ramen för miljöförvaltningens uppdrag att bedriva övervakning av klimatförändringar och dess effekter. Indikatorer finns även framtagna för Norra Djurgårdsstaden, som bör kunna användas för hela staden.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
4.4.1	Andel genomsläpplig yta		52 % (2009)
4.4.2	Andel yta med krontäckning		22,6 % (2009)

Delmål:

4.5 Skötseln av grön- och vattenområden ska stärka biologisk mångfald, ekosystemtjänster och rekreativa kvaliteter

Målet bedöms uppfyllas **delvis** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- Staden bör bedriva en ekologiskt inriktad skötsel och restaurering. Parker och rekreativområden ska skötas i enlighet med fastställda stadsdelsvisa parkprogram och skötselplaner.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis under programperioden 2012-2015.

De tre senaste åren har förutsättningarna för naturvårdande skötsel i stadens natur- och kulturresevat förbättrats, då förvaltarna haft möjlighet att söka extra medel från centrala medelreserven för detta. Detta har exempelvis lett till att ekmiljöer och brynzoner restaurerats i Sätorskogen, Flaten, Hansta och Igelbäckens resevat under 2014. Årlig slåtter sker på större ytor i Sätorskogen och Flatens naturresevat och naturvårdande slyröjning längs gångvägar har skett i samtliga resevat. Ännu saknas rutiner, verktyg och enhetlig metodik för uppföljning av skötselåtgärder, varför en tillförlitlig bedömning av måluppfyllnad inte kan göras.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
4.5.1	Areal mark per år där friställnings- och förnygringsåtgärder genomförts avseende ädellövträd		Data saknas ännu.

Delmål:**4.6 Vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag ska förbättras**

Målet bedöms uppfyllas Delvis (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Totalfosforhalten minskar eller bibehålls i stadens sjöar.*
- *Miljöstörande effekter av dagvatten minskar.*
- *Bräddning från avloppsledningsnätet minskar och sker utan att skapa olägenheter.*
- *Befintliga strandbad har god badvattenkvalitet.*

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis under programperioden 2012-2015.

Tio av Stockholms vattenområden utgör idag vattenförekomster och omfattas därmed av miljökvalitetsnormer för ekologisk och kemisk status. Av dessa tio vattenförekomster uppnår endast en, Mälaren-Görväln, både god ekologisk och god kemisk status.

Övergödning är genomgående orsaken till att sju av vattenförekomsterna idag inte når god ekologisk status. Fyra uppnår inte god kemisk status på grund av att halterna av tributyltenn (TBT) överstiger miljökvalitetsnormen.

Fosforhalterna i stadens sjöar uppvisar genomgående en minskande trend. 2014 hade huvuddelen av sjöarna lägre eller oförändrade fosforhalter jämfört med medelvärden för respektive sjö under 1990-talet. Detta har också medfört att vattnets planktoninnehåll har minskat i de flesta sjöar. Siktdjupet har däremot försämrats i flera sjöar, särskilt i Mälarens olika delar. En sannolik orsak är den s.k. brunifieringen som beror på ökade halter av organiskt material i vattnet (humusämnen). Möjligen är detta kopplat till pågående klimatförändring, genom ökad nederbörd och avrinning, främst under vinterhalvåret.

Bräddmängderna varierar till stor del med årsnederbörden. Till följd av kraftiga regn under sommaren bräddades en större mängd än tidigare år till Stockholms vattenområden under 2014. Den beslutade nedläggningen av Bromma reningsverk och anläggande av en ny avloppstunnel till ett utbyggt Henriksdals reningsverk medför att bräddmängderna kommer att reduceras påtagligt. Stockholm Vatten har gjort beräkningar som visar att den totala bräddmängden minskar med ca 47 procent, det vill säga nästan en halvering.

Badvattnet vid Stockholms officiella strandbad har genomgående god kvalitet. En del avvikelser förekommer från år till år bland annat beroende på vädret under badsäsongen. Provtagningsresultaten för 2014 års badsäsong visar en förbättring jämfört med föregående år. Av de totalt 291 prover som togs vid stadens strandbad under sommaren visade 7 prover otjänligt resultat, jämfört med 14 otjänliga prover under 2013. Antalet prover som visade resultatet "tjänligt med anmärkning" var 41 stycken, vilket utgör 14 procent av alla tagna prover. Totalt sett var 83 procent av proverna tjänliga utan anmärkning.

Algprovtagning genomfördes vid fem badplatser 2014. På grund av det soliga och varma vädret i slutet av sommaren har fyra av fem badplatser uppvisat höga halter av cyanobakterier, dock inte i en sådan koncentration att baden behövt stängas. Badande insjuknade i magsjuka efter bad i Långsjön, orsaken konstaterades vara den pågående algblomningen.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
4.6.1	Andel sjöar med minskad eller bibehållen totalfosforhalt.	100 %	94 %
4.6.2	Andel sjöar med ökat eller bibehållet siktdjup.		61 %
4.6.3	Andel högtrafikerade vägytor med rening.		45 %
4.6.4	Andel boenheter (villor/småhus) och fastigheter med reducerad dagvattentaxa		Boenheter 48,9 % Fastigheter 15,6 %
4.6.5	Bräddat avloppsvatten till Stockholms vattenområden.	325 000	444 000 m ³
4.6.6	Andel badvattenprov utan anmärkning (årsvärden).		83 %

Delmål:**5.2 Andelen farligt avfall som felsorteras ska minska**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden gör ingen egen bedömning av delmålet utfall utan hänvisar till Stockholm Vatten Avfall som är huvudansvariga för uppföljningen av delmålet.

5.2.4	Andelen hushåll i Stockholm som sorterar ut farligt avfall		77 % (2013)
-------	--	--	-------------

Delmål:**5.2 Avfallet från boende och verksamma i staden ska minska och det som ändå uppstår ska nyttiggöras**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden gör ingen egen bedömning av delmålet utfall utan hänvisar till Stockholm Vatten Avfall som är huvudansvariga för uppföljningen av delmålet.

Delmål:**6.1 Inomhusmiljön ska bli bättre**

Målet bedöms uppfyllas **Delvis** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- Stadens fastighetsägare arbetar aktivt med riskfaktorer som kan påverka inomhusmiljön negativt
- Hälsobesvär orsakade av inomhusmiljön minskar
- Luftkvaliteten, ventilationen och det termiska klimatet inomhus förbättras
- Fuktskador förebyggs och saneras.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis under programperioden 2012-2015.

Genom handläggning av inkomna klagomålsärenden, cirka 650 st år 2014 (där ca hälften inte gäller buller), bedrivs tillsyn mot olika verksamhetsutövare för att utreda och förbättra inomhusmiljön i Stockholms bostadsbestånd.

Den senaste miljöenkäten *Miljö och miljövanor i Stockholm 2013* visar att 11 procent av stockholmarna och 15-19 procent av boende i hyresrätt varje vecka upplever hälsobesvär som de själva kopplar till inomhusmiljön. Sju procent av stockholmarna och 10-11 procent av boende i hyresrätt anger att luftkvaliteten i den egna bostaden är dålig eller mycket dålig.

Vid miljö- och hälsoskyddsnämndens inspektioner är det vanligt att fastighetsägare får anmärkning på brister i egenkontroll av ventilationen. Under 2014 utövades tillsyn på 401 fastighetsägare. Av dessa fick 97 anmärkningar som behövde följas upp av miljöförvaltningen.

Förutom i bostäder så bedrivs tillsyn även i skolor, förskolor och andra offentliga lokaler.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
	Andel bostäder i staden med godkänd obligatorisk ventilationskontroll (ovk)		Data saknas

Delmål:

6.2 Radonhalterna inomhus ska minska

Målet bedöms uppfyllas *Delvis (ej/delvis/helt)*

Delmålet innebär att:

- 75 procent av flerbostadsfastigheterna ska vara kontrollerade avseende radon
- Radonhalten i kommunalt ägda flerbostadshus och kontorsfastigheter ska vara lägre än 200 Bq/m³ luft.
- Radonhalten i samtliga skolor, förskolor samt vård- och omsorgsboenden ska vara lägre än 200 Bq/m³ luft.
- Andelen flerbostadsfastigheter som klarar riktvärdet för radon ska öka.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis under programperioden 2012-2015.

Av stadens totalt 10 637 flerbostadsfastigheter (nära 17 000 byggnader med bostäder), både privatägda och kommunala, har nu 64 procent kontrollerats avseende radon. Andelen fastigheter i staden med godkända halter uppgår till 56 procent, medan 8 procent har radonhalter över 200 Bq/m³.

År 2014 var tre fjärdedelar av de kommunalt ägda flerbostadshusen kontrollerade och hade halter under 200 Bq/m³ luft. Andelen har inte ökat sedan 2012. Det ser inte ut som att vi når målet att samtliga kommunala fastigheter ska klara riktvärdet 2015.

Av stadens skolor och förskolor är 74 procent uppmätta och klarar gränsvärdet. Ca 370 skolor och förskolor återstår därmed att mätas och eventuellt åtgärdas. Miljöförvaltningen bedömer att samtliga verksamheter kommer att vara uppmätta och åtgärdade först 2016.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
6.2.1	Andel flerbostadsfastigheter i staden (totalt) som har radonhalt under riktvärdet 200 Bq/m ³ luft		56 % är kontrollerade och godkända. 8 % kontrollerade, ej godkända.
6.2.2	Andel flerbostadsfastigheter i de kommunala bostadsbolagen som har radonhalt under riktvärdet 200 Bq/m ³ luft		75 % är kontrollerade och godkända

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
6.2.3	Andel förskolor och skolor som har radonhalt under 200 Bq/m ³		74 % av förskolor och 74 % av skolor är kontrollerade och godkända.

Delmål:

6.3 Bullernivåerna inomhus ska minska

Målet bedöms uppfyllas **Delvis** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- Ljudkällorna i staden behöver bli tystare. Några källor kan direkt påverkas så som ventilationsanläggningar i stadens bostadsfastigheter, stadens skolor/förskolor samt vård- och omsorgslokaler. Indirekt kan staden påverka ljudkällor genom riktad tillsyn på skolor/förskolor, vård- och omsorgsboenden, bostadsbolag, verksamheter och restauranger m.m.
- Bostadsfastigheterna byggs med god ljudklassning så att bullerstörningarna minskar inomhus för de boende
- Ljudmiljön i skolor och förskolor blir bättre.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet kommer att uppnås delvis under programperioden 2012-2015.

Målbedömningen grundas på de insatser som kontinuerligt vidtas mot buller från trafik och olika verksamheter. 30 procent av stockholmarna uppger att de besväras mycket eller väldigt mycket av buller i sin bostad. Mest besväras de av vägtrafikbuller.

Enligt en prioriteringsordning erbjuds stadens fastighetsägare att få bidrag för att utföra ljuddämpande fasadåtgärder. Genom dessa åtgärder minskar antalet människor som utsätts för förhöjda trafikbullernivåer år för år. Nya fastigheter som byggs har generellt bättre ljudisolering än äldre fastigheter vilket gör att andelen bostäder med bra ljudisolering ständigt ökar.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2014	Utfall 2014
6.3.1	Andel av dem som utsätts för bullernivåer på över 62 dBA vid fasad som fått sänkta bullernivåer från vägtrafik genom riktade bullerskyddsåtgärder		92 %
6.3.3	Antal personer som utsätts för trafikbullernivåer inomhus över 30 och 35 dBA ekv ljudnivå.		Över 30 dBA 85 000 Över 35 dBA 3 000